

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petič-vrsto.
Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostopne petič-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrčenja od petič-vrste po 8 h.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Goriška v klerikalnem objemu.

Ožje volitve za goriški deželni zbor v splošni kuriji so končane. Na slovenski kakor na furlanski strani so zmagali klerikali. Vseselje v njih taboru je neopisno. Pijani zmage ne vedo, kam bi se djali od razposajenosti.

„Zmagala je sveta stvar. Naše dobro, verno ljudstvo je otrslo s sebe liberalni jarm, zapodilo je apostole lažnivega liberalizma, zmagala je prava ljudska stranka“, to je zdaj njih govorjenje.

Dostojnemu človeku se gabi to zavijanje resnice, smejati se mora temu nesramnemu hinavstvu.

Da je temu tako, hočem nekoliko dokazati z nekaterimi tehtnimi dokazi.

Kras je vedno veljal za trdnjavo naprednosti, a letos ni izvršil svoje dolžnosti. Črni gavranji so premotili lep del njegovih sinov. Za tolminski okraj se ne čudim. Tudi v goriški okolici se stanje, razmerje ni poslabšalo v splošnem, toda na Krasu opazujem nekaj, kar ne more navdajati z veseljem prijateljev napredka. Kaj je prignalo precej več volilcev v naročje S. L. S., se vpraša marsikdo.

Prvič ni nastopala kraška duhovščina dozdaj s takimi sredstvi, kakor znajo nastopati takoimenovani Kristovi namestniki na Kranjskem.

Po cerkvah se je razlegala božja beseda, prižnica in izpovednica sta služili svojemu namenu. A letos — kak razloček! Hiša božja je postala navadna agentura te laži-krščanske stranke, ki nosi Boga na jeziku v srečo pa demona: denar — nadvlado.

Marsikateri mož je volil tiste tri takozvane katoliške može, da je le imel mir pred svojo boljšo polovico, ki ji je rojil po glavi peklo z Luciferjem vred.

Drugi vzrok temu pojavu za napredne

Kraševce je bila osebna mržnja. Lahko bi navajal po vrsti občine, v katerih je mnogo volilcev ostalo doma ali pa volilo nasprotnike le zaradi osebnih antipatij do kake osebe v vasi. Zato, ker je nepriljubljeni župan napreden, so njegovi nasprotniki zlezli h klerikalcem, pa tudi obratno. Županstvu nasprotujoča stranka je volila napredno, njegovi pristaši klerikalno kot nekak protest.

To seveda imenujemo kraško zavednost. Trda, a resnična beseda, da se je izkazala ta zavednost marsikje jako problematične narave.

Veliko ulogo je igrala agitacija črnih apostolov. To je bilo letanja! Od hiše do hiše so hodili celo taki, ki niso bili že leta in leta po vaseh.

Cerkovnik je imel namesto skrbi za službo božjo skrbeti za hitro razpošiljanje volilnih letakov, oklicev, za razdajanje glasovnic.

Seveda jako hvaležen posel! S tem se je prikupil svojemu gospodu, a tudi v nebesih upa zasesti boljše mesto, kakor mu je bilo namenjeno.

Čeprav je glasovnice delil v zakristiji, oziroma neposredni bližini cerkve, to nič ne de, saj je šlo za vero! „Če ne vzameš, se zameriš gospodu farmanu, vzemi, saj je vseeno, če voliš te tri, namesto onih, daj, boji kristijan! Kaj se ne bojiš, da ti cerkev poderejo?“ Taki in enaki so bili argumenti.

Toda Kraševce je vendar trša kost kakor Tolminec. Treba je bilo še česa drugega. S tem ne maram žaliti vrlih prebivalcev gor, ali vendar se konstatira: lahko velikanski razloček med njimi in prebivalci obližja Trsta. Saj bližina takega mesta ne ostaja brez vpliva.

Kar se ni dalo doseči s tako agitacijo, pri kateri so mnogi črevlje trgali, saj ni bilo zastoj, je prišel na pomoč alkohol.

Božji namestniki so postali radožarni kramarji. Verne ovčice so jeli napajati. Vino je teklo kar od mize. Kaj čuda, da je nekaj

omamljenih glav volilo katoliškega Fona i. dr. Da bo zmaga čim sijajnejša, so dobivali tudi otroci raznih daril iz farovških zidov. Lepo, da, divno je bilo gledati in poslušati te male bojevnike!

Kako so se oni drli, a kje za zidom jih je pa poslušal dušni pastir in se veselil. Lepa pedagogika!

Sam alkohol bi ne bil pripomogel dovolj do zmage nad „neverci“, oziroma „brezverci“, ki ne marajo klanjati tilnikov prečastiti gospodi.

Moral je priti na pomoč tudi denar, to hudičevno sredstvo. No, za par kvartinček pa za par svetlih kronic postane celo zlodej pobožen.

To bi bila slika pretečenih bojev.

Moj namen ni bil opisovati ravno omejenega na dolgo in široko. Kakor učitelja me zanima kaj drugega. Nekaj drugega me napolnjuje z neko bajno grozo. Glavni krivec, da izpadajo volitve tako, smo vendarle mi.

Kaj pomaga spuščati se v volilni boj, v agitacijo — ko je omika ljudstva tako pomankljiva. Obenem je pa ljudstvo postalo proti vsej politiki nekam apatično. Naveličalo se je teh slavospevov po listih, naveličalo se je večnega kritikovanja, saj vidi, da je vse le humbug, saj vidi, da vključ vsem obljubam ni nič na bojšem. Kmet je bil in je še vedno trpin. Nanj se spomnijo politiki, ko ga rabijo.

Če sem rekel, da ne pridobi učitelj ničesar, če se spušča v agitacijo pri obstoječih razmerah, s tem nikakor ni rečeno, da se ne sme ganiti. Mnogo lahko naredi s poljudno besedo, z umerjeno razlago. Agitator biti, pa ni dostojno zanj!

S tem pače za nivo naših neprijateljev, ki prekašajo ob takih prilikah najneotesanejšje prostake.

Širi med ljudstvo omiko, deluj za njegovo prosveto, za njegov blagor nesebično, a vztrajno in imel bo hvaležno prihodnost, toda

ne sedanosti. V sedanosti ti bodo metali kamenje pod noge, to bo edino plačilo za tvoj trud. Če pa nastopiš kot agitator, ne pa kakor izobraženec, ne doženeš nič trajnega.

Politika ni za bebee. Z nevednimi masami se igra lahko vsakdo. Kdor več obljubi, kdor ima bolj namazan jezik, ta dožene nekaj. Tolažimo se zdaj, da ne bo trajalo to dolgo. Luč svobode in omike zasije gotovo tudi čez to deželo popolnoma in požene neprijatelje kamor spadajo.

Brezobzirno v boj za probujo naroda, to bodi naše geslo. Nikakega pardona stranki, ki blati v svojih glasilih učiteljstvo, ki agitira pri ljudstvu s hujskanjem na pionirje omike!

Čudim se le, da se more dobiti med našimi vrstami goriškega učiteljstva takih mož, ki simpatizujejo s to stranko, ki podpirajo tako stremljenje.

Danes streljajo zaslepljenci, se vesele zmage, razobešajo celo zastave na cerkvene stolpe, a to naj nas ne plaši.

Na delo!

Naprednim slojem pa kličem: Združite se in ne cepite glasov, kakor opazujem pri volitvah za kmetiške občine. Tako olajšujeta delo nasprotnikom, jim prepuščate bojišče, na katerem se šopirijo. Zakličite jim: „Na snidenje pri Filipih!“ Vrzite se s podvojeno silo v boj!

Osebnosti pustimo pa lepo doma. Pokazimo se, da smo disciplinirani, kakor so oni!

Slavinski.

Poučni tečaj „Zveze nar. društev“ v Celju.

(Dalje.)

Drugi dan tečaja (petek, dne 10. sept. t. l.) je bila udeležba še lepša, nego prvi dan, zlasti celjske narodne dame so prišle ta dan v prav obilnem številu. Saj je pa tudi bil ta dan „da n

LISTEK.

Ob odkritju Volaričevega spomenika.

Spisal Janko Leban.

(Dalje.)

Leta 1890.

I.

(Kratka vsebina: 1. O dr. Mahničju. 2. Zopet orglja. 3. Malo več sklada, zgubil je veselje z bok naših glasbenih razmer. 4. V goriško čitalnico hodi svirat [vsak večer 6 fl.]

Dragi Janko!

Dasi Ti redkeje pišem, vendar ne misli, da sem pozabil nate. Ampak le pisati nimam Ti kaj posebnega, novega. Saj dobro veš, da naše — pravim naše, ker zdi se mi, da je večinoma tako v našem stanu toraj naše življenje teče, kakor ura, ki jo navijesh — vedno enako, vedno neprijetno itd. Več slabega, nego dobrega — ali pa: če slabega ne, pa tudi dobrega ne. Bog varuj, da bi me slišal goriški papež!

Čuj — ali bi človek ne vzdijval jeze in svetega srda, če premišljuješ vse, kar ta pretiranež vse kvasi!? In ima prosto besedo ter

se ne briga, ako bi se mu uprli tudi vsi Slovenci. On je pač Mah-nič, za to bo mahal, dokler bo živ.

Kako piše vse prilizljivo za kmeta prostaka (ali raje: bedaka)! Le to graja posebno, kar kmetu ne vgraja. Zdi se, da bi nastopila zlata doba, ako bi imel on neomejeno oblast. Najbrže bi pa druga pela! Zdaj pa še po učiteljih! Ali si bral zadnjo številko Soče? Treba se bo oglasiti! — No pa saj vem, da sam to in tako prevdarjaš. Ali, kar polni srce, nehoče iz njega gre. Tudi pri nas sta dve stranki. Vsi učitelji (v Brdih namreč), polovica (in to najveljavnejših) duhovnikov ter mnogo skoraj vsi zavedni posestniki so na strani „Nove Soče“, Mameluki, nazadnjaki, klečepalci — so pač le nekoji duhovniki (ne baš veljaki) in z njimi od njih preslepljeni nevedni kmetje, ti pa trobijo v rog z Mahničjem: Vera, vera in vera — vse, drugo ni nič! In če ta bo, potem — je vse! Oslil! — Kako je ozirom tega pa na Krasu? Radoveden sem.

Tu sem zmagal našega nunca. Zdaj zopet orgljam in to kakor sem želel jaz. Zdi se, da se mu majoje tla v Kozani. Da bi ga pes pobral, grobjana, oderuškega. Viš, vse me le jezi.

No, zdrav pa sem, enako tudi družina. Jako zadovoljen sem na novem stanovanju — kdaj me prideš pogledat? Z muziko gre počasi; že dolgo nisem nič naredil. Sploh sem zgubil zaradi naših razmer (glede glasbe) mnogo veselja do skladenja.

A kako Ti? Veselilo bi me, ako izda Giontini Tvoje spise. Saj pride kak desetak! Ali in kedaj izdam jaz kaj, to je še v Božjih rocih! Najbrže ne tak precej. Zdaj pojdem 4 sobote svirat v goriško čitalnico — za ples. Vsakrat imam 6 fl. — tudi to je nekaj! Ta pust bo imelo tudi naše br. društvo „eleganten“ (!) ples — to bo lep večer. „Jez“ bo imel zabaven večer se skup. večerjo, zopet lep večer. A Ti?

Golja je še v Vipoljzah. Čenčič pa hoče (še to leto) oditi iz Vedrjana. Stanovanje je lepo — a hrane ne more dobiti. Orgljanja pa ni, ker nimajo zdaj duhovnika. Dvomim tedaj, da bi Ti hotel sprejeti. Kaj pa namerjaš? Jaz ostanem pač le še v Kozani, kaj pa čem? Enkrat se že mari kako obrne, a do takrat pa upajmo.

Dobro se imej! Kaj pa gospa? Srčen pozdrav od naji obeh njej i Tebi. Vse dobro Vama želi Tvoj Drejce.

Kozana 15./1. 90.

II.

(Kratka vsebina: 1. Ali ne bi šla v Ameriko? 2. „Zavezina himna“.)

Dragi Janko!

Redek sem — no pa gotov! Skoraj, da Ti nisem imel kaj posebnega pisati, saj veš, da je naše učiteljsko življenje podobno stroju; kakor se začne vrteti tako gre vedno enako. Res, da se tupatam človeku kaj pripeti, kar ni „na dnevnem redu“, toda to ni vedno tako pomenljivo, da bi se moralo popisovati.

Tudi danes nimam posebnih novic, pišem Ti le zbog tega, da boš vedel, da sem še med živimi ter da se še vedno spominjam na te. Spomladnje vreme me je nekoliko oživilo; če ne drugega, že gorkota in zelenje de dobro. Drugič je tu Veliki teden z vselemi praznici (kogar vesele!), dovolj vzroka toraj, da Ti pišem te vrstice. A res! Voščim Ti (i Hermini) srečno in veselo Alelujo! — Kedaj zapojemo i mi slovesno in radostno: Allelujo? Bog daj, da ne šele — po smrti — čim preje tem bolje! Vederemo! Geduld bringt! . . .

Zdravi smo (množina!) — tudi „gmeramo“ se dobro. Franica mi pokloni v par mesecih že — tretjo quinquenijo. Tako je, pomagaj si če moreš! In godba nič ne nese: živi, vmerje brez dnarja. Ne — kdo ve?!